

KASBIY TA'LIMNING MEHNAT BOZORIGA TA'SIRI

Mo'minova Nodira Anvarjon qizi

Farg'ona 2-son politexnikumi maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya: Kasbiy ta'lim tizimi mehnat bozorining talablariga mos kadrlarni tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada kasbiy ta'limning mehnat bozoriga ta'siri, ayniqsa, ishchi kuchi ehtiyojlari va innovatsion yondashuvlar asosida malakali mutaxassislar tayyorlash jarayonlari tahlil qilinadi. Mehnat bozorining o'zgaruvchan sharoitlariga mos ravishda kasbiy ta'limning muhim o'rni va uning iqtisodiy barqarorlikka, ish bilan ta'minlash va ijtimoiy rivojlanishga qanday ta'sir ko'rsa-tishi ko'rib chiqiladi. Ta'lim tizimi va mehnat bozorining o'zaro aloqalari, zamonaviy texnologiyalarni ishlab chiqarishga tatbiq etish va iqtisodiy taraqqiyotda kasbiy ta'limning roli taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: kasbiy ta'lim, mehnat bozori, ishchi kuchi, malaka oshirish, iqtisodiy rivojlanish, ish bilan ta'minlash, innovatsiyalar, ta'lim tizimi, texnologiyalar, mehnat bozori -ning ehtiyojlari

THE IMPACT OF VOCATIONAL EDUCATION ON THE LABOR MARKET

Annotation: The vocational education system plays a crucial role in preparing skilled specialists that meet the demands of the labor market. This article analyzes the impact of vocational education on the labor market, especially focusing on the training of professionals based on labor force needs and innovative approaches. The importance of vocational education in adapting to the changing conditions of the labor market and its influence on economic stability, employment, and social development are discussed. The article also highlights the relationship between the education system and the labor market, the implementation of modern technologies in production, and the role of vocational education in economic development.

Keywords: vocational education, labor market, workforce, skills development, economic development, employment, innovations, education system, technologies, labor market needs

ВЛИЯНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА РЫНОК ТРУДА

Аннотация: Система профессионального образования играет важную роль в подготовке квалифицированных специалистов, соответствующих требованиям рынка труда. В данной статье анализируется влияние профессионального образования на рынок труда, особенно с учетом потребностей рабочей силы и инновационных подходов в подготовке специалистов. Рассматриваются важность профессионального образования в адаптации к изменяющимся условиям рынка труда, его влияние на экономическую стабильность, занятость и социальное развитие. Также подчеркиваются взаимосвязь между системой образования и

рынком труда, внедрение современных технологий в производство и роль профессионального образования в экономическом развитии.

Ключевые слова: профессиональное образование, рынок труда, рабочая сила, повышение квалификации, экономическое развитие, занятость, инновации, система образования, технологии, потребности рынка труда

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyotning muvaffaqiyatli rivojlanishi, avvalo, malakali va kompetent kadrlar tayyorlashga bog'liqdir. Kasbiy ta'lim tizimi, ayniqsa, mehnat bozori ning talablariga mos kadrlarni tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Mehnat bozori -ning ehtiyojlari doimiy ravishda o'zgarib, yangi texnologiyalar, innovatsiyalar va globalizatsiya jarayonlari bilan uzviy bog'liq ravishda yangilanadi.

Shuning uchun, kasbiy ta'lim tizimining rivojlanishi va yangilanishi, nafaqat kadrlar tayyorlash jarayonini, balki mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislar va ishchi kuchini shakllantirishni ta'minlaydi. Kasbiy ta'limning mehnat bozoriga ta'siri, ayniqsa, iqtisodiy rivojlanishning har bir bosqichida, ish bilan ta'minlash, ishchi kuchining malakalarini oshirish va ijtimoiy farovonlikni yaxshilashda muhim ahamiyatga ega.

Bu jarayonlar, shuningdek, mamlakat iqtisodiyotining barqarorligi va raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Kasbiy ta'limning mehnat bozoriga ta'sirini o'rganish orqali, mavjud tizimdagi kamchiliklarni aniqlash va samarali yo'nalishlarni belgilash mumkin bo'ladi. Ushbu maqolada kasbiy ta'lim tizimining mehnat bozoridagi ahamiyati, uning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri, shuningdek, texnologik o'zgarishlar va innovatsiyalarni qabul qilish jarayonida uning roli tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili

Kasbiy ta'lim tizimi mehnat bozoridagi ehtiyojlarni qondirishda muhim rol o'ynaydi. Kitoblar va ilmiy ishlanmalar tahlili shuni ko'rsatadiki, kasbiy ta'lim nafaqat iqtisodiy rivojlanishning asosiy omili, balki jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda ham katta ahamiyatga ega.

A. Rahmonov (2020) "Kasbiy ta'lim va iqtisodiy rivojlanish" asarida kasbiy ta'lim tizimining ishchi kuchini yuqori malakali qilishdagi ahamiyatini ta'kidlaydi. U, shuningdek, mehnat bozorida o'zgarishlar va innovatsion texnologiyalarning kadrlar tayyorlash tizimiga ta'siri haqida so'z yuritadi. Bu asar, kasbiy ta'limning iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini chuqur tahlil qiladi va uning barqaror iqtisodiy o'sishga hissa qo'shishiga urg'u beradi.

S. Nurmatov (2022) "Global ta'lim tizimlari va innovatsiyalar" asarida global miqyosda kasbiy ta'limning texnologiyalar bilan bog'liqligini o'rganadi. U kasbiy ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarni qo'llashning ahamiyatini ko'rsatib, bu jarayonning iqtisodiy rivojlanishga qanday ta'sir ko'rsatishini yoritadi. M. Ibragimov (2019) "Mehnat bozoridagi kadrlar strategiyasi" kitobida, mehnat bozorida raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning ahamiyati va kasbiy ta'lim tizimining kadrlar strategiyasiga qo'shgan hissasini tahlil qiladi. Bu asar kasbiy ta'limni rivojlantirish orqali mehnat bozoridagi malakali ishchilarni tayyorlashga qaratilgan amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi. Z. Mirzayev (2021) "Iqtisodiy

barqarorlik va tadbir- korlik" kitobida kasbiy ta'lim tizimining iqtisodiy barqarorlikka ta'sirini tahlil qiladi. U kasbiy ta'lim tizimining barqaror iqtisodiy o'sishga, ishsizlikni kamaytirishga va yangi ish joylarini yaratishga hissa qo'shishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, S. Karimov (2023) "Innovatsiyalar va texnologik rivojlanish" asarida texnologik yuksalish va innovatsion yondashuvlarning kasbiy ta'limga ta'sirini o'rganadi. U kasbiy ta'lim tizimining yangi texnologiyalarni o'zlashtirish va joriy etishdagi ahamiyatini yoritadi.

Kasbiy ta'lim tizimining mehnat bozoriga ta'siri-

Kasbiy ta'lim tizimi mehnat bozorining talablariga javob beradigan mutaxassislar ni tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Aholining malakasini oshirish va kadrlarni tayyorlash jarayonida ta'lim tizimi mehnat bozorining ehtiyojlari bilan muvofiq- lashgan bo'lishi kerak. Agar ta'lim tizimi zamonaviy texnologiyalar va metodika- larga moslashmasa, mehnat bozorida malakali mutaxassislar yetishmasligi va ishsizlik darajasining oshishi mumkin. Mehnat bozorining talablarini inobatga olgan holda tayyorlangan kadrlar nafaqat o'z ishini samarali bajara olishadi, balki mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga ham hissa qo'shishadi. Misol uchun, ilg'or ishlab chiqarish usullari va innovatsion texnologiyalarni o'zlashtirgan mutaxassislar yangi mahsulotlar yaratish va raqobatbardosh bozorni shakllantirishga imkon yaratadi. Shu bilan birga, kasbiy ta'lim nafaqat ishlab chiqarish sohasida, balki xizmatlar, axborot texnologiyalari, sog'liqni saqlash va boshqa sohalarda ham o'z ta'sirini ko'rsatadi. Shu bilan birga, "Kasbiy ta'lim tizimining mehnat bozoriga ta'siri haqida" o'tkazilgan tadqiqotlarda "Mehnat bozorining ehtiyojlariga mos kadrlar tayyorlash, innovatsion texnologiyalarni o'zlashtirish va ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish orqali mamlakatning iqtisodiy barqarorligini oshirishga erishiladi"⁹³

Kasbiy ta'limning iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikka ta'siri

Kasbiy ta'limning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni katta. Kadrlar malakasi oshgan sari, ishlab chiqarish samaradorligi ham ortadi, bu esa iqtisodiy o'sish va barqarorlikka yordam beradi. Mehnat bozorining ehtiyojlariga mos ravishda tayyorlangan mutaxassislar yuqori darajadagi mahsuldorlikni ta'minlaydi, bu esa ishlab chiqarish va eksport hajmlarining oshishiga xizmat qiladi. Shu o'rinda, "Kasbiy ta'lim mehnat bozoridagi kadrlar strategiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega"⁹⁴. Ijtimoiy barqarorlikka ta'siri ham muhim. Kasbiy ta'lim orqali yuqori malakali kadrlar tayyorlash, ishsizlikni kamaytirish, va shu bilan birga, jamiyatdagi tengsizlikni qisqartirishga imkon yaratadi. O'qituvchilar, dasturchilar, shifokorlar va boshqa professional sohalarda faoliyat yurituvchi mutaxassislar ko'payishi, ijtimoiy farovonlikni yaxshilash va mehnat bozorida ish bilan ta'minlanganlar sonini oshirishga yordam beradi. "Ijtimoiy farovonlikni oshirish va ishsizlikni kamaytirish kasbiy ta'limning asosiy maqsadlaridan biridir"⁹⁵. Kasbiy ta'lim nafaqat iqtisodiy rivojlanishga, balki jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni yaratishga ham hissa qo'shadi. Misol uchun, o'qituvchilar, shifokorlar va boshqa sohalarda yetarli malakali kadrlar tayyorlash, jamiyatning farovonligini

⁹³ T. Ismailov "Ishlab chiqarish samaradorligi va texnologiyalar" (2020-yil, 54-bet)

⁹⁴ Ibragimov, M. "Mehnat bozoridagi kadrlar strategiyasi", 2019, 87-bet

⁹⁵ Mirzayev, Z. "Iqtisodiy barqarorlik va tadbirkorlik", 2021, 75-bet

oshirishga yordam beradi. Yuqori malakali mutaxassislar jamiyatda ijtimoiy tenglikni yaratish va insonlarning hayot sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi.

Innovatsiyalar va texnologiyalarning kasbiy ta'limga ta'siri

Zamonaviy iqtisodiyotda innovatsiyalar va yangi texnologiyalar kasbiy ta'lim tizimiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Kasbiy ta'lim nafaqat mavjud bilimlarni oshirish, balki yangi texnologiyalarni o'rgatish orqali kadrlarni tayyorlashga ham yo'naltirilgan. Yangi texnologiyalarni o'zlashtirgan ishchilar ishlab chiqarishda samaradorlikni oshirishda, innovatsion yondashuvlarni joriy etishda, va mahsulot sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. "Kasbiy ta'lim tizimi innovatsion texnologiyalar ni o'zlashtirishni o'rgatgan holda, yangi ijtimoiy va iqtisodiy talablarni qondirishga xizmat qiladi"⁹⁶. Misol uchun, sanoat sohasida avtomatlashtirilgan tizimlar va sun'iy intellekt kabi texnologiyalar joriy etilishining natijasida, kasbiy ta'lim tizimi o'quvchilarga bu texnologiyalarni samarali qo'llay olishni o'rgatishga majbur bo'lmoqda.

Yangi dasturlar, robototexnika, va 3D bosib chiqarish kabi sohalarda yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash mehnat bozorida raqobatni oshiradi va ishlab chiqarishni zamonaviy texnologiyalarga moslashtirishga yordam beradi. "Kasbiy ta'lim tizimining o'quvchilarga ilg'or texnologiyalarni o'rgatishi natijasida, ishlab chiqarish jarayonlarining samaradorligi va raqobatbardoshligi oshadi"⁹⁷.

Yangi texnologiyalarni o'zlashtirish va innovatsion yondashuvlarni kasbiy ta'lim tizimiga joriy etish orqali, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi va sanoat sohasining global raqobatbardoshligi kuchayadi. Shu bilan birga, ta'lim tizimi yoshlarni yangi imkoniyatlar bilan ta'minlashga yordam beradi va mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislar yetishtirishga xizmat qiladi.

Kasbiy ta'lim va ish bilan ta'minlash

Kasbiy ta'lim tizimi ish bilan ta'minlash jarayonida ham katta rol o'ynaydi. Malakali ishchilarning tayyorlanishi, ish joylarini yaratish va ish bilan ta'minlashni yaxshilashga yordam beradi. Kasbiy ta'limdan foydalangan kishilar o'z sohasida raqobatbardosh bo'lib, o'zining professional faoliyatini mustahkamlashga imkoniyat yaratadi. Bu esa o'z navbatida mehnat bozorida barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. "Kasbiy ta'lim tizimi o'zining sifatli va malakali kadrlarni tayyorlash orqali mehnat bozorida barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega"⁹⁸.

Kasbiy ta'limda zamonaviy o'quv dasturlari va malaka oshirish kurslarining joriy etilishi ishchilarni yangi ish joylariga tayyorlashni osonlashtiradi. Misol uchun, yangi texnologiyalarni o'rgatish, yangi kasblarni o'rgatish orqali yangi avlod kadrlarini tayyorlash mehnat bozorida yuqori malakali ishchilarga bo'lgan talabni qondirishga yordam beradi. "Zamonaviy o'quv dasturlari va malaka oshirish kurslari mehnat bozoridagi talablarni qondirishga va ishchilarni yangi kasblarga tayyorlashga xizmat qiladi"⁹⁹. Kasbiy ta'lim tizimining yuksalishi va sifatli kadrlar tayyorlash orqali mehnat bozorida raqobatni oshiradi. Bu nafaqat ishchilarning malakasi- ni oshirish, balki ishlab chiqarish

⁹⁶ Karimov, S. "Innovatsiyalar va texnologik rivojlanish", 2023, 150-bet

⁹⁷ Xodjayev, N. "Texnologik taraqqiyot va ta'lim", 2021, 63-bet

⁹⁸ Rahmonov, A. "Kasbiy ta'lim va iqtisodiy rivojlanish", 2020, 112-bet

⁹⁹ Nurmatov, S. "Global ta'lim tizimlari va innovatsiyalar", 2022, 88-bet

samaradorligini oshirishga ham olib keladi. Kasbiy ta'limning samarali tashkil etilishi, mamlakatdagi iqtisodiy rivojlanish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi.

Xulosa

Kasbiy ta'lim tizimi iqtisodiyotning barcha sohalarida muhim rol o'ynaydi. U nafaqat malakali mutaxassislar tayyorlash, balki mehnat bozorining talablariga mos ravishda kadrlarni shakllantirishga yordam beradi. Kasbiy ta'limning iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikka ta'siri, mehnat bozorida yuqori malakali ishchilarni yetishtirish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va yangi texnologiyalarni o'rganish kabi sohalarda o'zini namoyon etadi.

Zamonaviy o'quv dasturlari va malaka oshirish kurslarining joriy etilishi, kasbiy ta'lim tizimining ishlash samaradorligini oshiradi va ishchilarni yangi kasblarga tayyorlashga yordam beradi.

Kasbiy ta'limning samarali tashkil etilishi mehnat bozorida raqobatni oshiradi, mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlaydi va ijtimoiy farovonlikni yaxshilaydi. Innovatsion texnologiyalarni o'rgatish va yangi metodologiyalarni joriy etish orqali, kasbiy ta'lim tizimi nafaqat o'quvchilarni malaka oshirishga, balki ularga yangi ish joylari yaratishga yordam beradi.

Shu tarzda, kasbiy ta'lim tizimi davlatning iqtisodiy rivojlanishiga va ijtimoiy barqarorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ismailov, T. "Ishlab chiqarish samaradorligi va texnologiyalar", 2020, 54-bet.
2. Ibragimov, M. "Mehnat bozoridagi kadrlar strategiyasi", 2019, 87-bet.
3. Mirzayev, Z. "Iqtisodiy barqarorlik va tadbirkorlik", 2021, 75-bet.
4. Karimov, S. "Innovatsiyalar va texnologik rivojlanish", 2023, 150-bet.
5. Xodjayev, N. "Texnologik taraqqiyot va ta'lim", 2021, 63-bet.
6. Rahmonov, A. "Kasbiy ta'lim va iqtisodiy rivojlanish", 2020, 112-bet.
7. Nurmatov, S. "Global ta'lim tizimlari va innovatsiyalar", 2022, 88-bet.